

98. Wł. Mickiewicz do J. I. Kraszewskiego b.d. [po 13 XII, przed 18 XII 1867] Rkp. BJ 6520 k. 81-82.

[Tłumaczenie:]

[k. 81r]

Drogi Panie,

Czuję się winny, wcześniej Panu nie podziękowawszy najpierw za Pańską bibliografię, a potem za rozdział z *Pamiętników* Kilińskiego¹. Niestety, jestem przeciążony pracą. Za tydzień otrzyma Pan jeszcze pewne tłumaczenie i kontynuuję pracę nad „Biblioteką”², choć do tej pory otrzymałem niewielkie wsparcie. Miałem nadzieję, że Waligórski³ kupi pewną liczbę książek, które ukazały się w mojej kolekcji; zdaje się, że ograniczy się do opublikowania z Leitgeberem⁴ nowych książek; jeśli będzie Pan do niego pisał, proszę, by poruszył Pan tę sprawę w dwóch słowach. Sądziłem, że w Toruniu zapłacą za wysłaną im skrzynię z książkami; jej zawartość została zdeponowana u pewnego księgarza; i pomijając książki, które otrzymuję, jeszcze nie wiem, co to znaczy [k. 81v] otrzymać pieniądze od naszych księgarzy. Jesteśmy tak samo podzieleni w podejmowanych przez nas wysiłkach, jak podzielone jest nasze terytorium. W Galicji, w Poznańskim i w Prusach czynimy jednocześnie te same próby, ale są to niepowiązane ze sobą działania i zakończą się niepowodzeniem; dlatego pojawi się argument, że podobne próby w przyszłości nie mają sensu, a tymczasem przy odrobinie porozumienia osiągnęlibyśmy wspaniałe rezultaty. Jeśli są jakieś grupy ludzi działających razem, sądzę, że najmniejszą rzeczą, jaką mogłyby uczynić, byłoby dodanie mi odrobiny otuchy, gdyż jedynie o mych własnych siłach wydałem, w czasie mojego zniechęcenia i w czasie prześladowania naszych książek i naszego języka, prawie dwieście tysięcy egzemplarzy książek po polsku. Niech mi Pan powie, czy zna Pan tego dra Rakowicza⁵ i czy jest jakaś nadzieja, że Donimirski⁶ i jego przyjaciele [k. 82r] rzeczywiście dokonają subskrypcji moich książek. Człowiek naprawdę jest trochę przerażony, kiedy widzi, że jest sam, i kiedy ma świadomość dobra, którego można byłoby łatwo dokonać. Drugi tom „Rocznika”⁷ ukaże się niebawem; czy trzeba przesłać Panu tyle samo egzemplarzy, co poprzednio? Pytanie jest

¹ *Pamiętniki* Jana Kilińskiego – zob. list nr 15.

² „Biblioteka Ludowa Polska” – zob. list nr 27.

³ Mieczysław Waligórski – zob. list nr 81.

⁴ Mieczysław Antoni Leitgeber, pseud. Mieczysław z Poznania (1841-1893) – uczestnik powstania styczniowego, księgarz, pisarz i wydawca, działacz oświatowy, w latach 1866-1884 prowadził księgarnię wydawniczą, skład nut i wypożyczalnię książek w Poznaniu, następnie w latach 1884-1889, w Ostrowie Wielkopolskim, wydawał ilustrowany tygodnik literacki „Sobótka”.

⁵ Franciszek Tadeusz Rakowicz (1839-1878) – doktor medycyny, redaktor, działacz społeczny, właściciel księgarni, którą założył w Toruniu w 1866 r., od 1 I 1867 własnym nakładem wydawał i redagował „Gazetę Toruńską”, był założycielem Towarzystwa Pomocy Naukowej dla Dziewcząt Polskich.

⁶ Teodor Donimirski – zob. list nr 92.

⁷ „Rocznik Towarzystwa Historyczno-Literackiego” – zob. list nr 15.

niemal niedyskretne, a jednak nie działając *viribus unitis*⁸ nic nie udałoby się na sposób polski. Jeśli Heinsius⁹ sprzedał jakieś moje książki, chciałbym, żeby rozliczył się ze mną pod koniec roku. Przypominam Panu sprawę portretu ojca Marka¹⁰, gdy zobaczy się Pan ze swoim bratem. Już Pan wie o przedwczesnym zgonie tego biednego Grottgera¹¹. Portret mojej córeczki¹² był niemal jego ostatnim dziełem. Jakaś choroba płuc zwała go z nóg w ciągu kilku tygodni; gdy położył się [k. 82v] do łóżka, widać było, że już nie wstanie. Zabrakło mu czasu, by wydać pełny owoc, i wielka szkoda, że artysta tak obiecujący został nam zabrany. Bronisław¹³ jest bardzo zajęty swoimi pracami i trochę kaszle z powodu wilgotnego zimna, jakie obecnie panuje. Książki przesłane według Pańskich wskazówek Donimirskiemu są warte w sumie tysiąc franków. A Pańskie galicyjskie projekty?

Bardzo serdecznie ściskam dłoń Pańską.

Szczerze Panu oddany

Władysław Mickiewicz

P.S. Ruysdael Bronisława¹⁴ jest na ukończeniu. Sądzę, że przeczytał Pan tekst polski. Całość tworzy wdzięczny album. Heinsius milczy, tak że nie wiem, co mu wysłać ani w jakiej ilości. Z Rhodem¹⁵ jedynie wymieniałem się książkami.

⁸ *Wspólnymi siłami* (łac.).

⁹ Heinsius – zob. list nr 79.

¹⁰ Marek Jandowicz – zob. list nr 84.

¹¹ Artur Grottger (1837-1867) – artysta malarz, ilustrator, rysownik, znany z pięciu cykli rysunków poświęconych powstaniu styczniowemu, zmarł 13 XII 1867 w Amélie-les-Bains-Palalda.

¹² Helena Mickiewiczówna (1864-1896) – najstarsza córka Marii z Malewskich i Władysława Mickiewiczów.

¹³ Bronisław Zaleski – zob. list nr 7.

¹⁴ *Chefs-d'oeuvre de Jacob Ruysdael...* – zob. list nr 81.

¹⁵ Paweł Rhode – zob. list nr 13.